

Сергиенко О. В. Социальные, психолого-педагогические и методические факторы личностно ориентированного подхода к студентам во-время изучения курса “Декоративно-прикладное творчество”

Одно из основных положений современной психолого-педагогической науки состоит в том, что совершенствование процесса формирования и развития личности возможно лишь при условии осуществления личностно-ориентированного обучения, при котором образовательный процесс становится для ученика личностно значимым. Исследование личностно-ориентированного обучения необходимо осуществлять, исходя из тесной взаимосвязи теории познания и личностного развития.

Организация личностно-ориентированного обучения требует переориентации: от направленности на запоминание готовых знаний необходимо перейти к формированию личностных новообразований, умение творчески учиться, прорабатывая научные знания и общественный опыт применительно к потребностям практики.

Ключевые слова: образование, личностно-ориентированное обучение, личность, декоративно-прикладное творчество, учебный процесс, педагогические факторы, формирования личности, студент, преподаватель.

Sergienko O. V. Social, psychological, pedagogical and methodological factors of the self-oriented approach for students during the study course “Applied Arts and creativity”

One of the main provisions of modern psychology and pedagogy is that improving the process of formation and development of a person may only exercise personality-oriented education in which the educational process becomes personally meaningful for students. Investigation of personality-oriented education should be carried out based on the close relationship between theory of knowledge and personal development.

Organization of student-centered learning requires reorientation: from focus on memorization of knowledge ready to go to the formation of individual tumors, the ability to learn creatively, tackling a scientific knowledge and social experience on the needs of practice.

Keywords: education, student-oriented education, personality, decorative and applied art, educational process, educational factors, the formation of personality, a student teacher.

Сидорчук Л. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

**ЕРГОНОМІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

У статті подано ергономічну культуру майбутнього вчителя технологій як складову його професійної компетенції. Розглянуто основні положення концепції формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій.

Ключові слова: ергономічна культура, професійна компетентність, вчитель технологій.

Компетентність вчителя набуває в останні роки все більшу актуальність у зв'язку з тим, що постійно трансформується соціальний досвід, реконструюється сфера освітніх послуг, з'являються всеможливі різновиди інноваційних шкіл, авторських педагогічних систем, пріоритетного напрямку набувають педагогічне проектування та технологізація освітніх процесів, зростає рівень вимог соціуму до спеціаліста.

Змістом технологічної освіти стають не тільки отримані знання про технології, а й сфера досягнень людства – наука, мистецтво, досвід творчої діяльності, традиції, духовні цінності, техніка, виробництво, які тісно пов'язані з життям, з вивченням основ наук у школі, з потребами вдосконалення технологій у різних галузях і полегшенням праці людини, підвищенням її продуктивності. Все це стає фундаментальним у вирішенні

проблеми формування компетентностей майбутнього вчителя технологій. Велику відповідальність покладають на вчителя під час формування технологічно – комп'ютерної, технічно освіченої особистості та забезпечення її підготовки до трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Мета статті: розглянути основні положення концепції формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій.

Ергономічна культура вчителя як складова професійної компетенції – інтеграційна якість особистості, що є динамічною системою гуманістичних ідей, ціннісно-смыслових орієнтацій, власних позицій і властивостей людини, реалізується в способах взаємодії, взаємовідносин, діяльності, її пізнанні й перетворенні та визначає цілісну готовність особистості до творчого опанування способу життєдіяльності в системі “людина – техніка – середовище” і виявляється в специфіці педагогічної діяльності та системі професійних якостей майбутнього вчителя.

Концепція формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій є системою поглядів на його ергономічну підготовку, продукує певний спосіб і напрями розгляду її ключових понять та параметрів, визначає діяльність з досягнення цілей професійної підготовки, що спрямовані на реалізацію концепції. Концепція як теоретична система є складним системним об'єктом. У структурі концепції формування ергономічної культури майбутнього вчителя в процесі підготовки у вищому педагогічному навчальному закладі ми виділяємо три основні блоки, а саме: методологічний (обґрунтування концепції), теоретичний (теоретичні основи та моделі) та практичний (методична система формування та її реалізації).

Сформулюємо основні положення концепції формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій.

1. У змісті професійно-педагогічної освіти, спрямованої на формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій має бути відображено: єдність і цілісність ергономічної культури як феномену; глобальну роль світогляду, цінностей особистості, її етичні позиції щодо здійснення діяльності в системі “людина – техніка – середовище”; метапредметність ергономіки, її світоглядну роль; поліфункціональність ергономічних технологій в освіті.

2. Ергономічну культуру вчителя технологій необхідно розглядати в двох аспектах: загальнокультурному – в контексті зв'язку із загальнокультурною діяльністю людини в сучасному суспільстві (володіння базовими елементами життєдіяльності людини в інформаційно-технологічному суспільстві) і професійному (прояви ергономічної культури в самосвідомості педагога й системі його професійних якостей; специфіці педагогічної діяльності; процесі розв'язання освітніх завдань).

3. Ергономічна культура педагога – інтеграційна якість особистості, що є динамічною системою гуманістичних ідей, ціннісно-смыслових орієнтацій, власних позицій і властивостей особистості; реалізується в засобах взаємодії, взаємовідносин, діяльності в системі “людина – техніка – середовище”, її пізнанні й перетворенні; визначає цілісну готовність особи до творчого освоєння способу життєдіяльності в сучасному технологічному суспільстві й виявляється в специфіці педагогічної діяльності й системі професійних якостей педагога.

Основні функції ергономічної культури майбутніх учителів можна визначити, виходячи зі специфіки педагогічної діяльності, різноманітних взаємовідносин і взаємодій в системі “людина – техніка – середовище”. Ураховуючи вказані особливості, нами були виокремлені такі основні функції ергономічної культури педагога: гносеологічну, етико-гуманістичну, проектувально-прогностичну, нормативно-регулятивну, рефлексивну. Кожна функція відображає різні способи і методи розв'язання загальнокультурних і професійно-педагогічних завдань, вирізняє багатоаспектність змісту діяльності на основі

ергономічного підходу. Аналіз функцій дозволяє виявити зміст і структуру ергономічної культури майбутнього педагога.

4. Модель ергономічної культури майбутнього педагога припускає поліфункціональність її структури і містить декілька взаємопов'язаних компонентів: когнітивно-ергономічний, техніко-технологічний, професійно-педагогічний, комунікативний і ціннісно-смысловий.

Варто зазначити, що модель в широкому розумінні – це будь-який образ, аналог (уявний або умовний – зображення, опис, схема, креслення, графік і т. ін.) якого-небудь об'єкта, процесу або явища (“оригіналу” моделі), що використовується як його “замісник”, “представник”, такий, що відображає в простішому, зменшеному вигляді структуру, властивості, взаємозв'язок і взаємодію між елементами досліджуваного об'єкта та полегшує процес отримання інформації про об'єкт, який нас цікавить [1, с. 360–361]. Модель спрощує структуру оригіналу, відволікаючись від неістотного. Вона є узагальненим віддзеркаленням явища, результатом абстрактного узагальнення практичного досвіду, відповідності теоретичних положень про об'єкт і емпіричних знань про нього [2, с. 104]. Вона ж слугує для прогнозування розвитку процесу і розроблення цілей педагогічної освіти, що спрямована на формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій.

Когнітивно-ергономічний компонент передбачає опанування системно-діяльнісного підходу до розуміння об'єктів, явищ і процесів навколишнього світу з використанням знання основ безпеки життєдіяльності й ергономіки та досвіду його практичної реалізації. Цей компонент припускає наявність у педагога цілісного бачення процесів гармонізації системи “людина – техніка – середовище” та їх вплив на здоров'я та працездатність людини.

Техніко-технологічний компонент пов'язаний з компетентністю педагога щодо опанування різними видами діяльності на основі ергономічного підходу: використання в самостійній загальнокультурній, педагогічній і науково-дослідницькій діяльності універсальних технологій (традиційних і електронних); комунікація; мовна культура й володіння правилами ділового спілкування і творчої співпраці; відбір і акумуляція потрібних відомостей про можливості сучасних технологій задоволення професійних і загальнокультурних вимог, спілкування; володіння ергономічними і естетичними підходами до створення фізіологічно обґрунтованих і комфортних умов провадження діяльності; знання основних принципів взаємодії в системі “людина – техніка – середовище”.

Цей компонент виявляється у володінні майбутнім учителем наскрізною інтегративною методологією здійснення своєї діяльності, рефлексії поєднання її цілей для постановки професійних і загальнокультурних завдань і оцінювання наявних ресурсів їх розв'язання з метою надання творчого характеру своїй діяльності, мобільності, гнучкості й адаптивності в сучасних умовах.

Професійно-педагогічний компонент обумовлює ефективну ергономізацію власної педагогічної діяльності: володіння цілісним системним методом її проектування, реалізацію, корекцію; орієнтацію на розвиток особистості студентів, гуманне ставлення до нього під час використання інформаційних технологій в освіті; компетентність у проектуванні, застосуванні, адаптації, експертизі; ергономічний інструментарій нових інформаційних і комунікаційних технологій в освіті; оптимальність їх поєднання з традиційними видами педагогічної діяльності.

Цей компонент регулює діяльність педагога під час розв'язання завдань ергономізації освітнього середовища і включає мотиваційну та практичну готовність до аналізу ергономічного підходу у сфері своєї педагогічної діяльності; сприяє гуманній співпраці педагога і учня в процесі навчальної діяльності; усвідомленому вибору традиційних та інноваційних технологій навчання; рефлексії і прогнозуванню цілей,

способів і результатів своєї діяльності в професійно-педагогічній сфері і науково-дослідній діяльності, пошуку дедалі нових шляхів творчої самореалізації і саморозвитку в педагогічній професії.

Комунікативний компонент припускає компетентність педагога в гнучкому і конструктивному веденні діалогу типу “людина – людина” (ергономічна проблематика), “людина – середовище” і “людина – техніка” (досвід колективної і групової комунікації та спільної діяльності), уявлення про ергономізацію у комп’ютерній комунікації, затвердження моральності у відносинах людей в процесі діяльності.

Цей компонент виявляється в рефлексії педагогом усіх його контактів (соціальних, культурних, професійних та ін.) і відносин з людьми, навколишнім світом, взаємодії в системі “людина – техніка – середовище”; відповідальному ставленні до всіх трьох типів діалогу; досвіді цивілізаційного розв’язання конфліктних, суперечних, невизначених ситуацій технічного, психофізіологічного, соціального характеру комунікації в системі “людина – техніка – середовище”, цілісному етичному становленні особистісного досвіду поведінки в технологічному суспільстві та формуванні його у студентів і учнів.

Ціннісно-смысловий компонент містить власну позицію майбутнього вчителя, ціннісне ставлення до об’єктів і явищ навколишнього середовища, ергономічний світогляд, взаємовідносини у системі “людина – техніка – середовище”, можливості та проблеми її пізнання і перетворення людиною, а також про способи формування цього компонента ергономічної культури у своїх учнів. Цей компонент пов’язаний зі знаннями педагога про можливості використання сучасної техніки і пріоритет цінності людського життя, здоров’я і духовного розвитку особистості; роль ергономіки і ергономічних технологій у розвитку сучасної цивілізації; ергономічній інфраструктурі суспільства, юридичних, етичних і моральних нормах роботи в інформаційному середовищі; про безпеку життя і діяльності суспільства й особистості; переваги і недоліки, діагностику і прогнозування процесу ергономізації суспільства та життєдіяльності людини, збереження її здоров’я і працездатності.

Ціннісно-смысловий компонент виявляється в рефлексії мотивів, сенсів, цілей, якості й результатів своєї діяльності і на користь як інших і суспільства, так і особистої самореалізації; у поєднанні власної свободи, відповідальності й самообмеження людини як основи саморегуляції в навколишньому середовищі; у визначенні власної позиції в різних ситуаціях діяльності, усвідомлення етичного вибору особою індивідуального погляду і моделей поведінки в системі “людина – техніка – середовище”.

5. Модель ергономічної культури майбутнього вчителя технологій припускає її рівневу структуру; нами виявлено рівні ергономічної культури і критерії її сформованості.

Для вибору критерію основним методологічним принципом є системний підхід до оцінювання можливих рішень, сутність якого полягає у визначенні доцільності тих або інших вимірювань об’єкта з урахуванням його взаємозв’язків, виходячи з інтересів системи, складовою частиною якої є досліджуваний об’єкт. Результати вибору критерію визначаються сукупністю найбільш стійких і реальних параметрів, які забезпечують визначення досягнутого рівня сформованості об’єкта. Наявність обґрунтованої системи критеріїв дозволяє співвіднести мету діяльності з її фактичним станом, визначити шляхи корекції різних ланок педагогічної системи.

Принципи вибору критеріїв у педагогічних дослідженнях розглядають ряд дослідників (А. М. Новіков, Л. І. Філіпов та ін.). Узагальнюючи, ми подамо їх у вигляді такої системи:

- об’єктивність (дозволяє оцінювати досліджувану ознаку однозначно, не допускати спірних оцінок різними людьми);
- адекватність (дозволяє оцінювати те, що експериментатор хоче оцінити);
- нейтральність щодо досліджуваних явищ;

– порівнянність (дозволяє порівнювати досліджувані явища або процеси), зміст значущих показників досліджуваного процесу або явища, стабільність на певному відрізку часу.

Як відзначає Ю. А. Конаржевський, механізм переходу системи з рівня на рівень може здійснюватися таким чином: ускладненням розвитку елементів, що призводить до ускладнення структури; створенням більш досконалої структури взаємодії між елементами з подальшим розвитком елементів до рівня розвитку структури; одночасним удосконаленням елементів і структури. Виходячи з такої позиції, виокремимо рівні сформованості ергономічної культури майбутнього педагога.

Основними рівнями ергономічної культури педагога в межах цієї концепції є рівні технологічної грамотності, методологічний і рівень саморозвитку, критерієм для виділення яких є характер діяльності в системі “людина – техніка – середовище”.

Рівень технологічної грамотності. Діяльність педагога в системі “людина – техніка – середовище” характеризується недостатнім проявом варіативності; здебільшого це діяльність за зразком, цілісно не усвідомлена; послідовність дій не продумана. Критеріями досягнення цього рівня є мінливість діяльності, її репродуктивний характер.

Методологічний рівень. Діяльність педагога в системі “людина – техніка – середовище” характеризується варіативністю, пошуком і освоєнням її нових методів і форм; діяльність цілісно усвідомлена; послідовність дій планується і реалізується адекватно поставленій меті; діяльність має продуктивний характер. Критеріями досягнення цього рівня є універсальність, міжпредметність діяльності, її методологічний, інструментальний характер.

Рівень саморозвитку. Діяльність педагога в системі “людина – техніка – середовище” характеризується прогностичністю, прагненням до самовдосконалення, саморозвитку у сфері ергономічної культури; діяльність рефлексується; має креативний характер. Критеріями досягнення цього рівня є інтеграційний, поліфункціональний характер діяльності; її міжпредметність і універсальність досягають високого рівня працездатності та власної безпеки в системі “людина – техніка – середовище”.

6. У моделі ергономічної культури педагога процес її формування розглядається як динамічний (ітераційний). Ергономічна культура особистості немає межі, якої треба досягти і зберігати. Наближення до певного рівня ергономічної культури не знімає питання про її постійну еволюцію, пошук нового бачення своєї діяльності, відмову від застарілих складових у власній життєдіяльності. Ергономічна культура – це не досягнення якогось рівня, а прагнення до вищого, бажання оновлення власної культуровідповідності й культурної ідентичності в системі “людина – техніка – середовище”.

У педагогічній освіті модель ергономічної культури і процесу її формування відображається в цільових, змістовних і процесуальних аспектах професійної підготовки майбутнього педагога.

7. У концепції процес формування ергономічної культури розглядається з позицій майбутнього педагога (студента) як становлення.

Розробляючи модель процесу становлення ергономічної культури майбутнього педагога, ми спиралися на такі стадії процесу, як якісну його визначеність у кожному послідовному стані явища, як структуру компонентів, цілісність, а також як зміни, що відбуваються на цій стадії процесу (що не приводять до якісних стрибків); закономірну логіку процесу (прогноз його розвитку), його динамічну характеристику, а також зовнішні та внутрішні умови її реалізації; опис стану процесу в “кризових точках”; стрибки, переходи з одного якісного стану в інший; визначення внутрішніх і зовнішніх сил, які забезпечують спрямований саморозвиток і безповоротність процесу; виявлення можливості й умов поступового (поетапного) становлення нової якості в межах старої цілісності або неминучості зміни структури процесу.

У межах моделі формування ергономічної культури майбутнього педагога ми гіпотетично виділяємо три стадії становлення:

1. Стадія ідентифікації. Ця стадія належить до сфери адаптації особистості в системі “людина – техніка – середовище” за допомогою засвоєння ролей, загальноприйнятих зразків, культурних образів, традицій поведінки і виявляється в усвідомленні особою кола своїх можливостей.

Основна мета стадії – засвоєння майбутнім педагогом “знань-копій”, які визначені як навчальні знання в галузі безпеки життєдіяльності, охорони праці й ергономіки, а також тренінг на репродуктивній основі технологічно виконавських можливостей майбутнього вчителя. Така ж мета ставиться і для активних форм навчання, які спрямовані на усвідомлення вимог до системи “людина – техніка – середовище”, а також на самоаналіз і самооцінку розвитку тих або інших особистісних та професійно важливих якостей, готовності до активної співпраці в системі “людина – техніка – середовище”. Найбільше цього досягають за допомогою ділових, ролевих, імітаційно-моделювальних та інших ігор, які відтворюють навчально-професійні ситуації, типові для загальнокультурної й професійної діяльності людини.

Майбутній вчитель на цій стадії становлення ергономічної культури характеризується виявом цікавості до предметів психолого-педагогічного і ергономічного циклів, які інтеграційно спрямовані на формування його ергономічної культури; розвитком здібності до інтерпретації як життєвих обставин, так і педагогічних явищ і подій, зумовлених власною діяльністю, формуванням мотивації, альтернативних способів розв’язання життєвих і професійних проблем. Найяскравіше тут виявляється нормативно-регулятивна і гносеологічна функції ергономічної культури майбутнього педагога.

На цій стадії майбутній педагог має поки що слабе уявлення про свої ідеали, образи, до яких потрібно прагнути у сфері ергономічної культури. Використання технології ергономічного підходу, зазвичай, є відтворенням раніше почутого, побаченого, опанованого. Розв’язання запропонованих ситуацій в педагогічному процесі, спрямованому на становлення ергономічної культури майбутнього педагога, сконцентровано на наслідуванні зразкам і має репродуктивний характер.

2. Стадія диференціації та індивідуалізації. Ця стадія характеризується виявом індивідуальності в діяльності, яка, у свою чергу, визначається як ступінь розвитку таких якостей, як рефлексивність, креативність, критичність; посиленням потреби в особистісній і професійній самореалізації. Поступово засвоєні знання співвідносяться з дійсним ставленням до себе та інших, навколишнього середовища, технічних засобів тощо, формуються навички саморегуляції діяльності, з’являються перші прогнози й оцінка власних результатів. На цій стадії студенти прагнуть звернути на себе увагу щодо можливості самовираження і при цьому бути не схожими на своїх однокурсників, створювати творчі оригінальні продукти своєї навчальної діяльності (з авторською родзинкою). Тому вони прагнуть до виконання індивідуальних завдань, пов’язаних з пошуком цікавих, неординарних матеріалів; створенням незвичайних навчальних продуктів, які виходять за межі загальних до всіх студентів вимог викладача, можливостей стандартних технологій; освоєнням абсолютно нових технологій. Такою є характерна поведінка студентів на цій стадії, проте при цьому вони не докладають тривалих зусиль; дія здебільшого ситуативна, досягають успіху під час виконання не дуже важких і таких, що не потребують великих інтелектуальних затрат, завдань.

Ця стадія в становленні ергономічної культури майбутніх учителів характеризується стійкими навичками самоорганізації і самоуправління в системі “людина – техніка – середовище”, проте виявляються вони часто фрагментарно, залежно від обставин. На цій стадії домінують комунікативна, проектувальна функції і рефлексія.

На стадії диференціації та індивідуалізації у студентів виявляється здатність до

самостійної постановки і розв'язання теоретичних та прикладних завдань, формується проектувальний аспект ергономічної культури майбутнього педагога, стимулюється пошук власного почерку в створенні власних моделей, продуктів, елементів професійної діяльності. Найбільший інтерес для студентів становлять осмислення і операція за основними методологічними характеристиками своєї діяльності, що визначаються на цій стадії; пріоритетність розроблення індивідуальних, групових загальнокультурних науково-дослідницьких проектів з ергономічної тематики.

3. Стадія персоналізації. Характеризується сформованим самоусвідомленням, адекватною самооцінкою, високим рівнем самоорганізації і самоврядування майбутнього педагога. Пріоритетними стають етико-гуманістична, мотиваційно-смілова функції, а інші функції виявляються на цій стадії яскравіше, ніж на попередніх.

Персоналізація майбутнього вчителя характеризується тим, що реалізуються необхідні прогноз, самоаналіз, коригування діяльності в системі “людина – техніка – середовище”, актуалізується потреба в подальшому саморозвитку ергономічної культури, активно формується суб'єктність майбутнього педагога.

На цій стадії студенти виконують проекти з ергономічної проблематики, що надалі реально реалізуються ними в педагогічній практиці, науково-дослідній роботі, орієнтовані на розвиток інтегративних, поліфункціональних характеристик діяльності студентів, формування їх світогляду, власної позиції.

Практичний блок концепції визначає дослідно-експериментальну діяльність щодо реалізації системи формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій, що складається з таких компонентів, як цілі, зміст, методи, засоби, організаційні форми, управління, а також перелік навчальних курсів, навчально-професійних ситуацій. Система формування ергономічної культури майбутнього педагога охоплює такі компоненти, як цілі, зміст, методи, засоби, організаційні форми, управління.

Висновок. Таким чином, концепція формування ергономічної культури педагога охоплює джерела, чинники, особливості концепції, провідні ідеї, основоположні принципи, основні положення, що відображають змістовно-процесуальні аспекти формування ергономічної культури майбутнього вчителя технологій як складової його професійної компетентності в сучасній педагогічній освіті, а також систему формування ергономічної культури педагога, перелік навчальних курсів, навчально-професійних ситуацій.

Призначення концепції формування ергономічної культури майбутнього педагога – внесення змін до цілей, змісту, технології підготовки майбутнього педагога до професійно-педагогічної діяльності в умовах сучасного технологічно-інформаційного суспільства, змін у культурі, ергономізації освіти тощо.

Використана література:

1. Гусев В. И. Совершенствование содержания политехнической подготовки учителей труда в пединституте. Монография. – К. : Вища школа, 1988. – 131 с.
2. Каган М. С. Философия культуры. – СПб. : Петрополис, 1996. – 416 с.
3. Сидорчук Л. А. Концептуальні підходи до формування ергономічної культури майбутніх учителів // В-53 Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки : зб. наук праць. – К. : КиМУ, 2008. – Вип. 11. – С. 236-252.

Сидорчук Л. А. Эргономическая культура как составляющая профессиональной компетентности будущих учителей технологий.

В статье подается эргономическая культура будущего учителя технологий как составляющая его профессиональной компетенции. Рассмотрены основные положения концепции формирования эргономической культуры будущего учителя технологий.

Ключевые слова: эргономическая культура, учитель технологий профессиональная компетентность.

Sidorchuk L. A. Ergonomic culture as the component of professional competence of the future teachers of technology.

The article presents the ergonomic culture of the future teacher of technology as a component of professional competence. The basic principles of the concept in formation of the future teachers of technology were considered.

Keywords: ergonomic culture, professional competence, teachers of technology.

Стешенко В. В.

Слов'янський державний педагогічний університет

СИСТЕМА КОМПЕТЕНЦІЙ В ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ПРОГРАМІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Розглядається проблема визначення професійних компетенцій та способу їх відображення в освітньо-професійній програмі підготовки майбутнього вчителя технологій. Представлена трирівнева система професійних компетенцій вчителя технологій дає цілісне відображення його професійної діяльності та забезпечує складання інтегрованих навчальних програм.

Ключові слова: вчитель технологій; інтегровані навчальні програми; освітньо-професійна програма; професійні компетенції.

До галузевих стандартів вищої освіти, як відомо, відносяться освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми та засоби діагностики результативності навчального процесу. Запровадження компетентнісного підходу при складанні цих стандартів вимагає визначитися з системою компетентностей, якими має володіти фахівець, потім з системою компетенцій, якими мають оволодіти студенти, а потім з системою засобів діагностики, за допомогою яких можна було б визначитися й з рівнем готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Щодо першого завдання, то методологічні та методичні основи його розв'язання викладені в нашій статті “Використання компетентнісного підходу при складанні галузевого стандарту освітньо-кваліфікаційної характеристики професійної підготовки вчителя технологій” (Чернігів, 2011). У ній на основі суб'єктно-діяльнісного підходу представлено систему професійних компетентностей вчителя технологій, яка відповідає його професійним функціям, типовим задачам діяльності та професійним умінням і має три рівні.

Отже, наступним завданням у вирішенні поставленої проблеми є визначення на основі встановлених компетентностей вчителя технологій системи компетенцій, які забезпечують професійну підготовку студентів.

Розробці наукових основ використання компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя технологій присвячено низку публікацій провідних вчених педагогів цієї галузі. Це роботи О. Коберника [3], В. Сидоренка [6], а також Н. Гусак [1] та ін. У їхніх працях висвітлено загальні питання цієї проблеми. У останніх дисертаційних дослідженнях розкрито вирішення окремих аспектів цієї проблеми, наприклад формування професійної компетентності педагога вищої школи [2] чи дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів [8] тощо.

Основи визначення компетенцій в освітньо-професійній програмі майбутнього фахівця викладені в Комплексі нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти [4]. Також у Комплексі наведено приклади визначення соціальних і професійних компетенцій майбутніх фахівців.

Щодо необхідності визначення переліку й змісту компетенцій, а потім його систематичного відображення у державному освітньому стандарті вчені ставили питання